

Review

Judicial Security in the Leading Path of Health Security

Hossain Sharifpour*¹, Hossain Yarahmadi¹

¹.Ph.D, Crime Prevention, Amin University of Law Enforcement Sciences, Tehran, Iran.

*.Corresponding Author: E-mail: : yarahmadi.hossein@gmail.com

(Received 22 November 2024; Accepted 8 April 2024)

Abstract

In today's societies, one of the reasons for maintaining personal and social health is the maintenance of judicial security frameworks, which require proper organization and structuring. The health of societies depends on ensuring individual and collective health, as well as justice and security. Therefore, the present study aimed to review judicial security with the approach of health security. The present review was conducted by searching the keywords “Judicial prevention,” “health-oriented,” “judicial security,” “security,” and “health security” in Scopus, ScienceDirect, ISI, SID, Google Scholar, Springer, and ProQuest databases from 2001 to 2023. A total of 63 articles were found during the search in both English and Farsi languages. Among these articles, 48 were excluded from the study process due to the lack of thematic and content connections, as well as the lack of access to the entire text of the article. Moreover, considering that few studies has been conducted using health-oriented strategies of judicial security, finally, a total of 12 studies were included in the investigation. The findings revealed that judicial health, in order to maintain personal and social health and guarantee security health, requires the use of new trends in the formulation of laws and regulations.

Keywords: Health-oriented, Health security, Judicial prevention, Judicial security, Security.

ClinExc 2024;14(1-11) (Persian).

حسین شریف‌پور^{۱*}، حسین یاراحمدی^۱

چکیده

در جوامع امروزی، یکی از علل حفظ سلامت فردی و اجتماعی حفظ چهارچوب‌های امنیت قضایی است که به سازمان‌دهی و ساختاربندی مناسب نیاز دارد. سلامت جوامع در گرو تضمین سلامت، عدالت و امنیت فردی و جمعی است. بر این اساس، مطالعه‌ی حاضر با هدف مروری بر امنیت قضایی با رویکرد امنیت سلامت صورت گرفته است. مطالعه‌ی پیش رو مطالعه‌ای مروری است که طی جست‌وجو در پایگاه‌های داده‌ی ISI، Scopus Science Direct و ProQuest، Springer، Google scholar، امنیت قضایی، امنیت و سلامت صورت گرفته است. تعداد ۶۳ مقاله طی جست‌وجو به دو زبان انگلیسی و فارسی یافت شد. از این میان، ۴۸ مقاله به علت نداشتن ارتباط موضوعی، محتوایی و نبود دسترسی به کل متن مقاله، از روند مطالعه حذف شدند و با توجه به اینکه مطالعات اندکی با راهبردهای سلامت‌محوری امنیت قضایی صورت گرفته بود، ۱۲ مقاله در انتها، وارد مطالعه شدند.

یافته‌های استخراج‌شده نشان داد که برخورداری از سلامت قضایی در راستای حفظ سلامت فردی و اجتماعی لازمه جوامع بشری است و تضمین سلامت امنیت، مستلزم به کارگیری روندهای نوین در تدوین قوانین و مقررات است.

واژه‌های کلیدی: امنیت قضایی، امنیت، امنیت سلامت، پیشگیری قضایی، سلامت‌محور.

۱. دکتری، مدیریت پیشگیری از جرم، دانشگاه جامع علوم انتظامی امین، تهران، ایران.

*نویسنده مسئول: تهران، دانشگاه جامع علوم انتظامی امین.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۱ تاریخ ارجاع جهت اصلاحات: ۱۴۰۳/۰۱/۲۰ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۲/۲۳

مقدمه

مسئله‌ای که در عصر حاضر بشر را نگران می‌کند، امنیت فردی و اجتماعی است؛ زیرا امنیت تمام ابعاد انسانی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. امنیت و عدالت از اصطلاحات ابهام‌آمیز و چالش‌برانگیز حوزه‌ی مطالعات علوم انسانی هستند (۱)، اما این موضوع از اهمیت ذاتی آن‌ها ذره‌ای کم نمی‌کند. امنیت همواره برای بشر مسئله‌ای حیاتی تلقی شده است. امنیت و عدالت برای سلامت فردی و اجتماعی ضرورتی انکارناپذیر دارند. در این بین، شاید یکی از دلایل این ابهام و مناقشه مشکوک بودن این دو اصطلاح باشد؛ بدین معنا که هم عدالت و هم امنیت مقوله‌هایی ذومراتب هستند و سطح و جلوه‌های مختلفی را در بر می‌گیرند (۱). بنابراین، شناخت مفاهیم حوزه‌ی امنیت و عوامل مؤثر بر آن دغدغه‌ای همیشه جاری برای جوامع است.

امنیت در لغت به معنای ایمن شدن، در امان بودن، آرامش و آسودگی است (۲). امنیت نه تنها ارزشی والا و به‌خودی‌خود مطلوب است، بلکه وسیله‌ای برای رسیدن به مطلوب‌های دیگر (۳) است. امنیت به حالت رهایی از هرگونه تهدید، حمله یا آمادگی برای رویارویی با هر تهدید و حمله‌ای اطلاق می‌شود، اما در اصطلاح، تعریف جامع‌تری از آن ارائه شده است: امنیت در حسی ذهنی، به مفهوم اندازه‌گیری نبود تهدید علیه ارزش‌های اکتسابی در محیطی عینی است، بدون ترس از اینکه به این‌گونه ارزش‌ها حمله شود (۴).

امنیت بشری (یا همان امنیت انسانی) زیرشاخه‌ی انواع امنیت با کرامت انسانی است. انواع امنیت‌ها در جوامع، وقتی نتواند در سایه‌ی کرامت و ارزش‌های انسانی رشد کند، از ریشه هرز است. امنیتی که بر اصول اخلاقی و بنیادین انسانی بنا شده باشد، در طول ادوار مختلف، پایدار و مداوم خواهد بود. ملیت‌خواهی بر پایه‌ی سرشت انسان است و جدا از اینکه امنیت بایسته‌ی زندگی اجتماعی یا بنیاد گرفتن دولت است، از آغاز آفرینش، همواره از آرزوهای آدمیان بوده است (۵).

بنابراین، نیاز است به امنیت انسانی به‌دقت توجه کرد. نظر به گزارش برنامه‌ی توسعه‌ی ملل متحد در سال ۱۹۹۴، امنیت انسانی شرایط و وضعیتی تعریف شده است که در آن، مردم از قیدوبندها و فشارهای روحی و روانی که توسعه‌ی انسانی را محاصره کرده و در بند کشیده است، رها شوند.

سلامت جامعه در گرو امنیت و امنیت جامعه در گرو سلامت جامعه است. امنیت انسانی بستری را برای سلامت سازمانی و انسانی فراهم می‌کند و به‌طور متقابل، سلامت سازمانی و انسانی بستری را برای امنیت انسانی فراهم می‌آورد. تمام ابعاد امنیت به‌نوعی در سایه‌ی امنیت سلامت در مفهوم جامع آن جای می‌گیرند. سایننا نلیایر^۱ براساس تعریف عملیاتی خود از مفهوم امنیت سلامت، هدف آن را حفاظت از هسته‌ی حیاتی زندگی همه‌ی انسان‌ها در برابر تهدیدهای شایع و حاد اعلام کرد، به‌گونه‌ای که با رضایت و کرامت بلندمدت انسانی سازگار باشد (۶)؛ بنابراین، نیاز است در این بین، امنیت سلامت شرح داده شود و ارتباط آن با بعد انسانی بررسی شود.

در ابتدا، نیاز است اشاره شود که امنیت انسانی، خود تحقق هفت رهیافت مختلف شامل امنیت اقتصادی، امنیت سلامت، امنیت قضایی، امنیت زیست‌محیطی، امنیت شخصی، امنیت سیاسی و امنیت اجتماعی است (۷). امنیت سلامت یکی از ابعاد امنیت انسانی است که با اهداف مطالعه‌ی حاضر نزدیک است. هدفی که پیش رو است، بررسی ابعاد همه‌جانبه‌ی امنیت سلامت با رویه‌های قانونی و قضایی بر پایه‌ی عدالت سلامت است. امنیت سلامت به معنای حفاظت از سلامت جامعه در برابر تهدیدهای امنیتی است. این مفهوم در حوزه‌ی نظریه‌ی امنیت انسان، امنیت بین‌المللی و جهانی و سیاست خارجی بررسی شده است (۵). امنیت سلامت از موضوعات مهمی است که نهادهای بین‌المللی بر مبنای پژوهش‌های علمی به آن توجه کرده‌اند (۸). برای ایجاد

^۱. Alkire Sabina

امنیت سلامت، نظام سلامت باید تاب‌آور و مقاوم باشد و به مشکلات و موانعی که تعیین‌کننده اقتصادی، تجاری و زیست‌محیطی سلامت هستند، به‌خوبی پاسخ دهد (۹). امنیت سلامت از دیدگاه‌های مختلفی در نوشته‌های حقوقی بررسی شده است (۸).

در گزارش توسعه‌ی انسانی برنامه‌ی توسعه‌ی سازمان ملل در سال ۱۹۹۴، امنیت انسانی بر دو پایه‌ی رهایی از نیاز و رهایی از ترس استوار شده بود. به معنای موسع، مفهوم امنیت انسانی امنیت قضایی، برخورداری از حمایت کافی، رهایی از فقر و رهایی از تهدید شآن انسانی را شامل می‌شود (۱۰). هر دو این رویکردها نشان‌دهنده‌ی مردم‌محور بودن امنیت انسانی است. آن‌ها بیش از اینکه در تعارض با یکدیگر باشند، مکمل هم هستند (۱۱). به واقع، معنای امنیت انسانی عبارت است از: اول، ایمنی و سلامت در برابر تهدیدات مزمن و دیرین چون؛ گرسنگی، بیماری و سرکوب؛ دوم، به معنای در امان بودن از برهم خوردن ناگهانی الگوهای روزمره‌ی زندگی، چه در خانه یا محل کار باشد چه در جامعه (۱۲).

ماهیتی از مفهوم امنیت، امنیت قضایی است که در صورتی که برآورده شود، تأمین‌کننده‌ی سلامت جامعه است. برای شناخت و نیز حمایت از امنیت قضایی در کنار ظهور مفاهیمی چون مشروعیت و عدالت طبیعی و...، اصلاح قوانین براساس مکتب فطری و انسانی اسلام و نیز بهره‌مندی از تجارب حاصل از رویه‌ی قضایی، باید به مقوله‌ی کرامت ذاتی انسان‌ها اشاره کرد. انسان به‌علت داشتن کرامت ذاتی، از برخی حقوق بنیادین بهره‌مند است که این حقوق اولیه در اسناد حقوق بشری منطقه‌ای و بین‌المللی بازتاب یافته‌اند (۱۳). پس امنیت قضایی هر کشور به کارکرد نهادهای متعدد کشوری، بالاخص دستگاه قضایی آن کشور بستگی دارد (۱۳). امنیت قضایی در اصطلاح حقوقی، اطمینان خاطر است که براساس آن، افراد در جامعه‌ای زندگی می‌کنند که برای حفظ جان، حیثیت و حقوق مادی و معنوی خود بیم و هراسی ندارند (۲). امنیت قضایی مفهومی

است که به موجب آن، حیثیت افراد، جان، مال و تمام امور مادی و معنوی شهروندان در حمایت قانون و در صیانت قوه‌ی قضائیه قرار می‌گیرد (۱۳). این نوع امنیت از حقوق بنیادین بشر در اسناد بین‌المللی است و به حقوق بشر و انواع آن، به‌عنوان حقوقی بنیادین و لازم‌الاجرا و دارای ویژگی‌های حقوقی سخت مربوط می‌شود و از قواعد لازم‌الاجرا است (۱۴)، البته، تأمین امنیت قضایی عادلانه برای همه و تساوی عموم در برابر قانون از وظایف حاکمیتی، یعنی تعهد دولت‌ها و در اصل، بر عهده‌ی دستگاه عدلیه و قوه‌ی قضائیه‌ی نظام‌های حقوقی است (۱۳) و به‌طور واضح، به این معناست که افراد بتوانند در کوتاه‌ترین زمان ممکن به حقوق خود، اعم از حق فردی یا اجتماعی برسند (به اجرای عدالت دست پیدا کنند). بررسی واژه‌ی امنیت که به معنی فراغت نسبی انسان‌ها از تهدید یا حمله است، شامل؛ انواع و دسته‌بندی‌هایی مانند امنیت فردی، امنیت عمومی، امنیت خانوادگی، امنیت اجتماعی (۱۳) و... می‌شود.

اما چیزی که در این بین اهمیت دارد، زمان شکل‌گیری امنیت قضایی است. امنیت قضایی زمانی شکل خواهد گرفت که اصول دادرسی عادلانه به‌نحو گسترده، تضمین‌کننده‌ی حقوق مادی و معنوی شهروندان و خصوصاً اصحاب دعوا باشد. رعایت کامل حقوق قضایی امنیت قضایی را تضمین می‌کند (۱۵). در حقیقت، دادرسی عادلانه، خود یکی از حقوق بنیادین بشر است که صحت، کارآیی و سلامت سیستم قضایی کشورها را تضمین می‌کند و از این راه، ضمن رعایت کامل حقوق قضایی، امنیت قضایی را تأمین می‌کند.

دکترین‌ها، اسناد سیاسی و حقوقی زیادی به رابطه‌ی میان سلامت و امنیت بشری پرداخته‌اند و به امنیت انسانی به‌عنوان راهی برای تحلیل تهدیدهایی که به امنیت سلامت وارد می‌شود، توجه کرده‌اند و روابط میان امنیت بشری و بهداشت عمومی را یافته‌اند (۱۶). عملکرد صحیح و بهنگام دستگاه قضایی در برخی موارد و عملکرد غیرصحیح یا دیرنگام در موارد

که رفتار کشورها در صحنه‌ی بین‌المللی نیز دستخوش تغییراتی شود (۱۹).

روش کار

پژوهش حاضر از نوع مروری نظام‌مند است. روند جست‌وجو از سال ۲۰۱۲، به مدت ۱۰ سال، تا پایان سال ۲۰۲۳ ادامه یافت. پایگاه‌های داده‌ی مقالات و کتب استفاده‌شده شامل ProQuest، Springer، Google، Scopus Science Direct و ISI، SID، scholar بود و واژه‌های جست‌وجو شده در پایگاه‌های داده‌ای شامل پیشگیری قضایی، سلامت‌محور، امنیت قضایی، امنیت و امنیت سلامت می‌شد. معیارهای ورود به مطالعه را نویسندگان مقاله تعیین کردند و دو نویسنده به جست‌وجو در پایگاه داده‌ها براساس کلیدواژه‌ها پرداختند. در مرحله‌ی اول، ۷۶ مقاله به دو زبان فارسی و انگلیسی یافت شد که در مرحله‌ی بعد، مقالات تکراری حین جست‌وجو حذف شدند. معیارهای ورود به مطالعه به این شرح بود: مقالات منتشرشده در سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۴۰۲، مطالعات فارسی و انگلیسی‌زبان و مقالات دارای متن کامل. معیارهای خروج از مطالعه شامل این موارد بود؛ مقالاتی که فقط دارای چکیده بودند، مقالاتی که بین محتوا و عنوان آنان تناسبی نبود، مقالاتی که حقوقی بودند و مقالاتی که از نوع مروری بودند.

بعد از انتخاب، نویسندگان مقالات را دوباره خوانی کردند. مقالات دور از اهداف مطالعه از مطالعه خارج شدند. مقالات را دو نویسنده مطالعه کردند و تحلیل محتوایی متن را در راستای بررسی ارتباط با اهداف مطالعه صورت دادند. مقالات در فرایند تحلیل محتوایی، بازخوانی شدند و معیارهای ورود به مطالعه با اهداف کلیدواژه‌ها و تفسیر محتوایی بررسی شد. داده‌های استخراج‌شده از هر مقاله تحلیل شد. استخراج محتوای مقالات به یافتن ۸ مقاله‌ی فارسی و ۴ مقاله‌ی انگلیسی منجر شد. قابل ذکر است که تاکنون، مطالعه‌ای در ایران با موضوع امنیت قضایی و امنیت سلامت صورت نگرفته است. مطالعاتی که به آن‌ها اشاره شده است، صرفاً از

دیگر، امنیت آفرین نیست و وجود تبعیض در شیوه‌ی عمل و فرایند قضاوت و احکام صادرشده نه تنها برخی شاخصه‌های عینی امنیت قضایی را زایل می‌کند، بلکه از طریق تأثیرگذاری منفی در ذهنیت مردم، اطمینان را از اذهان ایشان فراری می‌دهد و می‌تواند آثار عمیقی در کنش متقابل مردم و دستگاه قضایی بر جای بگذارد (۱۷).

از حقوق مربوط به موضوع امنیت قضایی که در اسناد بین‌المللی معتبر، از جمله میثاق حقوق مدنی و سیاسی آمده، می‌توان به‌طور اجمالی، به مواردی چون آزادی و امنیت شخصی، حق دسترسی به دادگاه، حمایت در برابر بازداشت غیرقانونی و... اشاره کرد (۱۸). از بین تعاریف و عوامل اثرگذار، چیزی که اهمیت دارد، ارتباط تنگاتنگ امنیت قضایی با امنیت حاله‌ی بشری است.

این دیدگاه که برای تأمین امنیت ملی خود به امنیت دیگر کشورها توجه شود، موجبات تحقق امنیت عمومی و جهانی را فراهم می‌آورد؛ از این رو، لاجرم باید ساخت‌های جدیدی از امنیت را شناسایی کرد (۸).

به غیر از تعاریف و مفاهیم امنیت و انواع آن، نیازمند این هستیم که به پرسش‌های موجود پاسخ دهیم. با توجه به اینکه بهداشت و سلامت یکی از شاخصه‌های مهم امنیت بشری است (۱۳، ۸)، چرا در حوزه‌ی حفظ امنیت سلامت و حوزه‌ی حفظ سلامت بشری، سند تحولی وجود ندارد؟ راه پیشرو امنیت سلامت با قوانین و فرهنگ‌های هنجار چطور ترسیم خواهد شد؟ سلامت قوه‌های مجریه و قضائیه و مقننه چطور سلامت انسانی و امنیت سلامت را تضمین می‌کنند؟ آیا با رویکردهای پیشگیرانه‌ی امنیت قضایی می‌توان امنیت سلامت را فراهم کرد؟ این سؤالات و سؤالات بسیار در حوزه‌ی امنیت سلامت و امنیت قضایی، به‌ویژه بعد از دهه‌ی نود میلادی که متحول شده است و روند روبه‌رشد جهانی شدن در زمینه‌ی اقتصاد، فرهنگ و... شکسته شدن مرزهای جغرافیایی در اثر انقلاب اطلاعات و ارتباطات، انتقال بحران‌های ناشی از مسائل زیست‌محیطی به خارج از مرز کشورها و مسائلی از این دست سبب شده است

نظر محتوایی به اهداف مطالعه نزدیک بوده‌اند. یافته‌های استخراج‌شده در بخش یافته‌ها و بحث آورده شده‌اند.

یافته‌ها

حاصل استخراج داده‌ها در زیر آورده شده است. این یافته‌ها نزدیک به مطالعه‌ی حاضر هستند، اما تاکنون، هیچ‌گونه مطالعه‌ای در ایران با موضوع امنیت قضایی و امنیت سلامت، به‌غیر از طراحی و تدوین قوانین صورت نگرفته است و مطالعات زیر بخشی از اهداف مطالعه را در راستای امنیت سلامت و امنیت قضایی به‌طور جداگانه مطرح می‌کنند. به‌طور مثال، پائولین کر در نوشتار خود اشاره می‌کند که مفهوم امنیت انسانی نشان می‌دهد واقع‌گرایی به‌عنوان دیدگاه حاکم دولت‌محور امنیت، لازم ولی ناکافی است و نباید نظریه و فهم مسلط از امنیت باشد. امنیت انسانی واقع‌گرایی را ملزم می‌سازد توضیح دهد که اگر دولت ابزاری برای تأمین امنیت مردم نیست، چرا باید موضوع مرجع امنیت باشد (۷)؟ در همین زمینه، یزدان‌فام در مطالعه‌ی خود با عنوان «دولت‌های شکننده و امنیت انسانی» در سال ۱۳۸۸، این‌طور ابراز می‌کند که دولت‌های شکننده به‌دلیل ناتوانی در ارائه‌ی خدمات عمومی و اجرای کارکردهای رایج حکومتی در حوزه‌ی امنیت و توسعه، به بحران امنیت انسانی در جوامع تحت حکومت خود دامن می‌زنند؛ بنابراین، تغییر در نظریه‌های شناخت امنیت، تأکید بر کارکردهای دولت ملی و برجسته شدن اصل حمایت و نقش و کارکرد جامعه‌ی بین‌المللی در برخورد با مشکل دولت‌های شکننده ارزیابی شده است (۱۱). در حیطه‌ی امنیت انسانی، می‌توان به مطالعه‌ی سیفی اشاره کرد. او در مطالعه‌ی خود با عنوان «نگاهی سازه‌انگارانه به مفهوم امنیت انسانی» نتیجه گرفت که سازه‌انگاران عمدتاً نگاهی نو به امنیت انسانی دارند و امنیت انسانی را ناشی از منافع و هویت‌های متعدد ناشی‌شده از ادراکات بین‌الذهانی و معنا، انگاره‌ها، رویه‌ها و هنجارها می‌دانند و حصول آن را منوط به همکاری افراد و نهادهای مختلف در سراسر

جهان می‌دانند. این مطالعه اذعان کرده است که بر اساس مفهوم امنیت انسانی، برای فهم موضوع امنیت، باید نگاه متکثرتری به امنیت داشت و فهم امنیت تنها با تمرکز همه‌جانبه بر دولت‌ها حاصل نمی‌شود و باید به موضوعاتی نظیر سلامت، بهداشت و آموزش نیز توجه داشت (۲۰) و توجه نکردن به آن به‌نوعی سلامت انسانی را دچار اختلال خواهد کرد. زمانی و شیران خراسانی در این‌مورد مطالعه‌ای انجام دادند. آن‌ها در مطالعه‌ی خود با عنوان «نابودسازی از طریق نقض امنیت انسانی»، پس از بررسی دقیق ماهیت هریک از دو مفهوم نابودسازی و امنیت انسانی، اذعان کردند که بین نابودسازی یا ریشه‌کن کردن یکی از مصادیق جرائم علیه بشر، به مفهوم ارتکاب عملی با هدف از بین بردن جمعیتی خاص و نقض برخی از مصادیق ابعاد هفت‌گانه‌ی امنیت انسانی شامل امنیت اقتصادی، امنیت قضایی، امنیت بهداشت و سلامت، امنیت زیست‌محیطی، امنیت شخصی، امنیت اجتماعی و امنیت سیاسی، نوعی هم‌پوشانی و ارتباط مشاهده می‌شود (۲۱).

حسین آل‌کجیاف در سال ۱۳۹۲، در مقاله‌ی «مفهوم جایگاه حق سلامت در اسناد بین‌المللی حقوق بشر» مفهوم محتوایی و عناصر سازنده‌ی این حق را بررسی کرده و به انواع تعهد کشورها در قبال اجرای این حق پرداخته است و یافته‌های مطالعه‌ی او حاکی از آن است که تنزل مراتب امنیت سلامت یا فقدان آن ممکن است واکنش انسان‌های در معرض این تهدیدات را به شکل جابه‌جایی جمعیتی و ظهور پناهندگی زیست‌محیطی به همراه داشته باشد. حمایت از افرادی که برای رهایی از این تهدیدها مجبور به ترک سرزمین و پناهندگی زیست‌محیطی می‌شوند، موضوع چند سند بین‌المللی قرار گرفته است که همگی بر مبنای حقوق بنیادین بشری شکل گرفته‌اند (۲۳-۲۲).

احسان جاوید و نیاورانی نیز با هدفی نزدیک به مطالعه‌ی آل‌کجیاف در قلمرو حق سلامتی در نظام بین‌المللی حقوق بشر، به جایگاه این حق در میان نسل‌های سه‌گانه‌ی حقوق بشر اشاره کردند و مستندات آن را در

سلامت یکی از مؤلفه‌های سلامت معرفی شده است. یکی از اهداف مهم در سیاست‌گذاری حوزه سلامت، تأمین عدالت اجتماعی در سلامت است (۲۷). عدالت اجتماعی و سلامت اجتماعی به نوعی در بطن امنیت سلامت جای دارند و به‌طور غیرمستقیم، بر احساس امنیت اجتماعی اثرگذارند و در مجموع، امنیت انسانی را تضمین می‌کنند.

در مطالعه‌ی آرام عزت‌الله با عنوان «بررسی رابطه‌ی سلامت اجتماعی و امنیت اجتماعی با تأکید بر رهیافت پلیس جامعه‌محور»، مشخص شده است که سلامت اجتماعی به‌عنوان یکی از ابعاد سلامت در کنار سلامت جسمی، روانی و معنوی، نقش و اهمیت گسترده‌ای دارد و در این مطالعه، نشان داده شده است که یکی از عواملی که به‌طور گسترده، با میزان سلامت اجتماعی افراد در ارتباط است، امنیت اجتماعی است. هدف مطالعه‌ی مذکور بررسی رابطه‌ی سلامت اجتماعی با امنیت اجتماعی با تأکید بر رهیافت پلیس جامعه‌محور است (۲۸). موارد فوق از اهمیت امنیت قضایی در حفظ و ارتقای امنیت سلامت کم نمی‌کند. مقالات زیر گرچه صرفاً به امنیت و سلامت قضایی اشاره کرده‌اند، می‌توانند در مسیر دستیابی به اهداف امنیت سلامت بهره‌وری داشته باشند؛ به‌طور مثال، مطالعه‌ای که در سال ۱۳۹۴ با عنوان «بررسی تطبیقی نقش رویه‌ی قضایی در تحقق امنیت قضایی و اقتصادی در حقوق ایران و مصر» صورت گرفت، اشاره می‌کند که امنیت قضایی و اقتصادی از لوازم نظام‌های حقوقی کارآمد محسوب می‌شوند. اصل امنیت حقوقی اصلی پویا معرفی می‌شود که ایستایی نظام حقوقی را از میان می‌برد و از پیشینه‌ای طولانی برخوردار است. در این مقاله، سعی شده است مفاهیم امنیت قضایی و اقتصادی و سپس، نقش رویه‌ی قضایی در تحقق آن‌ها به‌صورت تطبیقی، بین دو نظام حقوقی ایران و مصر بررسی شود (۲۹).

در مطالعه‌ی کریمی مقدم و پروین در سال ۱۴۰۲، اخلاق و حقوق شهروندی یکی از ارکان اصلی زندگی اجتماعی در همه‌ی جوامع معرفی شده است. اخلاق

میثاق حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بررسی کردند (۲۴). احمدی در مطالعه‌ی خود، به این نتیجه رسید که با وجود تلاش برخی کشورها برای سوق دادن بهداشت عمومی به سمت منافع ملی خود، می‌توان بین سیاست‌های خارجی و سیاست‌های عمومی با هدف بهبود شرایط بهداشتی، نوعی هم‌گرایی در سطح ملی و بین‌المللی ایجاد کرد. این بررسی بر آن است که صرف‌نظر از برخی ابهام‌ها و بعضی تلاش‌ها برای کشاندن بهداشت عمومی به مسیری همسو با منافع ملی برخی از کشورها، می‌توان نوعی هم‌گرایی بین سلامت عمومی و سیاست خارجی به‌منظور بهبود شرایط بهداشتی در سطوح ملی و بین‌المللی و بیش‌و‌کم به سود همه‌ی کشورها ایجاد کرد. هدف دیگر جلب توجه سیاست‌گذاران ایرانی در هر دو حوزه‌ی بهداشت عمومی و سیاست خارجی، به تحولات اخیر و تأکید بر لزوم روزآمد کردن نگرش و عمل در این زمینه است (۲۵). در مطالعه‌ی طالعی حور و مبینی نیز درباره‌ی سیاست‌های خارجی بحث شده است. این مطالعه با عنوان «تأثیر تحریم‌های اقتصادی آمریکا بر امنیت سلامت جمهوری اسلامی ایران» در شرایط کرونا صورت گرفته است که نشان می‌دهد مطالعات راهبردی آمریکا مبین این است که امنیت انسانی همواره به‌واسطه‌ی انتشار بیماری‌های واگیر در مخاطره بوده که یکی از این مخاطرات اصلی امنیت سلامت انسان است. در این مقاله، سلامت در حوزه‌ی نظریه‌ی امنیت انسان، امنیت بین‌المللی و جهانی و سیاست خارجی بررسی شده و به بحث درباره‌ی امنیت سلامت بین‌المللی و امنیت سلامت جهانی و نقش سیاست خارجی پرداخته شده است (۲۶).

در کنار امنیت انسانی و امنیت سلامت، مسائل دیگری نیز به‌طور غیرمستقیم، به جنبه‌های امنیت انسانی اشاره می‌کنند. در مطالعه‌ای با بررسی نقش دین‌داری و احساس امنیت اجتماعی در پیش‌بینی عدالت اجتماعی با تأکید بر سلامت که کمالی و همکاران آن را صورت داده‌اند، تأکید بر عدالت اجتماعی در دسترسی به

جایگاهی برجسته در نظام‌های حقوقی دارد و رکن اساسی دولت حقوقی است. به عبارت دیگر، یکی از الزام‌های دولتی که در چهارچوب حقوق محصور است (دولت حقوقی)، آگاهی شهروندان از حقوق و تکالیف قانونی خویش است (۳۲).

مطالعه‌ی مروتی در سال ۱۴۰۲ در ایجاد امنیت قضایی مهم‌ترین خیر، اجرای عدالت و قانون است. تقویت دانش قضایی، گزینش اشخاص صالح در مجموعه‌های قضایی و اداری، برنامه‌ریزی دقیق همراه با نظارت مستمر بر اجرای دستگاه قضایی، حفظ عزت و حرمت قضاوت و حقوق شهروندی از لوازم اصلی برای تحقق امنیت قضایی به حساب می‌آیند (۳۲).

بحث

با پایان جنگ سرد، مفهوم امنیت کم‌کم دچار تحول شد. با این تحولات، توجه به رابطه‌ی سلامت و امنیت بین‌المللی شتاب بیشتری به خود گرفت. علت آن را هم باید در افزایش میزان بیماری‌های مهلک و تلاش جامعه‌ی جهانی برای مقابله با آن‌ها جست‌وجو کرد. مفهوم متحول‌شده‌ی امنیت تنها دفاع از کشور در برابر حمله‌ی نظامی خارجی را در بر نمی‌گرفت، بلکه دیگر برای آن مرزی تصور نمی‌شود. مفهوم سنتی امنیت که دولت‌محور بود و بیشتر بر مسائل نظامی تأکید می‌کرد، اهمیت خود را از دست داد و بیشتر به مؤلفه‌های امنیت انسانی توجه شد (۸). بنابراین، نیاز است ابعاد مختلف امنیت در راستای سیاست‌های امنیتی، در سند تحولات قوانین جاری جای گیرد؛ زیرا چالش‌های سلامت اکنون در سیاست‌های امنیت ملی نقش مهمی دارد، در دستورکارها و ملاقات‌های قدرت‌های بزرگ اقتصادی به چشم می‌خورد، در روابط سیاسی دوجانبه و منطقه‌ی ایمن کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه تأثیرگذار است و بر استراتژی‌های اصلاح سازمان ملل اثر شگرفی دارد. اگرچه مقوله‌ی سلامت همواره یکی از دغدغه‌های سیاست خارجی به شمار می‌آمد، چنین اهمیتی برای آن در طول تاریخ، بی‌سابقه بوده است (۵).

بنیان حقوق شهروندی است و امنیت لازمه‌ی دستیابی به آن است. نظام قضایی وظیفه دارد برای تضمین امنیت شهروندان، اصول اخلاق بنیادی را تدوین کند، به طوری که در قالب آن‌ها، حقوق افراد تضييع نشود: اصولی مانند براءت، اصل علنی بودن مجازات، اصل قانونی بودن جرم و مجازات و... بنابراین، در هر جامعه‌ای، وجود نوعی نظام قضایی سلامت و توانمند به‌منظور تحقق امنیت شهروندان ضروری است. در واقع، دستگاه قضایی کشور مسئولیت صیانت از شهروندان در مقابل تعرض به حقوق شرعی و قانونی آن‌ها را برعهده دارد (۳۰). از نتایج این مطالعه می‌توان برداشت کرد که حق برخورداری از سلامت و امنیت سلامت و صیانت از آن توسط دستگاه قضایی، حقی مسلم است. در همین راستا، مفهوم دیگری از امنیت با رویکرد امنیت ملی (که امنیت انسانی نیز مشمول آن می‌شود) مطرح شده است. مطالعه‌ی عزیز و حسینی محبوب بیان می‌کند که حقوق و منافع مخالفان، از جمله گروه‌های اقلیت، ممکن است به بهانه‌ی رعایت «امنیت ملی» نقض شود. پرسش اصلی این مقاله این است که رویه‌ی قضایی دیوان اروپایی حقوق بشری مفهوم «امنیت ملی» را در قضایای مطرح‌شده، به چه نحوی تفسیر کرده است؟ تحقیق مذکور به روش توصیفی تحلیلی و با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و اینترنتی نگاشته شده است. فرضیه‌ی نگارنده آن است که رویه‌ی قضایی به ویرایش و پیراستن این مفهوم اهتمام ورزیده است تا آن را از مفهومی تک‌بعدی و حکومت‌محور به مفهومی چندبعدی و مردم‌محور تبدیل و تعدیل کند، به گونه‌ای که مؤلفه‌های امنیت ملی منافع و آمال تمامی گروه‌های مختلف ساکن در آن کشور را تأمین کند (۳۱). در مطالعه‌ی دیگری که ویژه با عنوان «امنیت حقوقی به‌مثابه‌ی تحقق امنیت قضایی» صورت داده است، امنیت حقوقی با تحقق آگاهی شهروندان از حقوق خویش در رسیدگی‌های قضایی و حتی پیش از آن، به صورت تضمینی برای ثبات و شفافیت نظام حقوقی ظاهر می‌شود. این مطالعه بیان می‌کند که اصل امنیت حقوقی

بیماری‌ها و امنیت اقتصادی و نظامی بیماری برای قرن‌ها شناخته شده است، اما دو دهه‌ی اخیر دهه‌های رشد و توسعه‌ی حقوق بین‌المللی در رابطه با سلامت بوده است (۳۴). امنیت و سلامت دو مفهوم حیاتی برای بقای بشر می‌باشد و تأمین و تضمین آن مستلزم رعایت اصول حقوقی است. بحران‌های مالی، منازعات خشونت‌آمیز، بیماری‌های مهلک و فراگیر، حملات تروریستی، آلودگی‌های محیطی و فقر شدید را می‌توان از تهدیدات امنیت انسانی در نظر گرفت که امنیت سلامت مهم‌ترین آن‌هاست (۲۶).

در این بین جمهوری اسلامی ایران باید از تمام ظرفیت‌های موجود، از جمله ظرفیت‌های حقوقی، سازمان‌های بین‌المللی و انجمن‌ها و سازمان‌های مردم‌نهاد برای کاهش آسیب به سلامت جامعه استفاده کند. ضمن اینکه آمادگی در سطح ملی نه تنها برای مقابله با حوادث شناخته‌شده و محتمل، بلکه برای مقابله با تهدیدات نامعلوم که بدون پیش‌آگهی بروز می‌کنند نیز لازم است (۲۶). ایران کشوری با قدمت دیرینه، نیازمند ثبات در حفظ امنیت سلامت می‌باشد زیرا برای حفظ جمعیت و توسعه و رشد جمعیت، توسعه فردی و اجتماعی، ارتقاء شاخص‌های پیشرفت نیازمند تضمین سلامت امنیت هستیم اما با توجه به اینکه امنیت مفهومی چندوجهی است و به لحاظ گستردگی مفهومی، درباره‌ی معنای آن اختلاف نظر زیادی وجود دارد، ارائه‌ی تعریف دقیق و بی‌طرفانه از آن غیرممکن است (۳۵). بنابراین، نیاز است چهارچوب امنیت، به‌خصوص امنیت سلامت در قالب قضایی تعریف و شفاف شود؛ زیرا امنیت قضایی اصلی‌ترین ضمانت اجرایی قانون در کشور محسوب می‌شود و البته، قانون تضمین‌های مختلفی از جمله تضمین اجرایی دارد، اما مهم‌ترین آن‌ها امنیت قضایی است (۳۳). امنیت در همه‌ی ابعاد خود، سلامت همه‌ی گروه‌های هدف در جامعه را تأمین می‌کند.

نه تنها در سیاست‌گذاری خارجی، بلکه اهمیت آن در تمامی ابعاد اجتماعی ملت‌ها ارزشمند است. پس با توجه به اینکه امنیت، نگرانی اصلی بسیاری از کشورها، به‌خصوص کشورهای توسعه‌نیافته و در حال توسعه است (۷)، اتخاذ تصمیمات مهم در فراهم‌سازی امنیت سلامت جهانی بیش از پیش اهمیت دارد. امنیت سلامت نیازمند حمایت قانونی و قضایی در جوامع است تا پایدار شود. واضح است که برای برقراری امنیت قضایی، شرط اول وجود نظام قضایی کارآمد و عدالت‌خواه، قوانین کارآمد و آیین دادرسی راهگشا، کارکنان متعهد و هوشمند، فضای سالم، فرهنگ لازم برای حمایت‌های قضایی، پرهیز از حاکمیت سلیقه‌ها و باندها بر دستگاه قضایی، پیشگیری از وسوسه‌های افراد نفوذی و حيله‌گر و ارتباطات ناسالم و نیز برخورد با مفاسد، از جمله رشوه‌خواری، سوءاستفاده، فرصت‌طلبی و حاکمیت روابط بر ضوابط است. بسیاری معتقدند که امنیت قضایی در رأس امور نظام‌های اداری قرار دارد. نظام حقوقی ایران نیز با توجه به تأکیدی که در دین مبین اسلام بر لزوم احقاق حق و عدالت قضایی وجود دارد، بر امنیت قضایی تمرکز ویژه‌ای می‌کند (۱۳). اما در این بین، دیپلماسی سیاسی در راستای احقاق حق قانونی امنیت سلامت چیست؟ بنابراین، نیاز است این مسئله مطرح شود که دیپلماسی باید از چهارچوب امنیت انسانی و داده‌ها و اطلاعات قوی استفاده کند تا نشان دهد که امنیت انسانی و وجدان اخلاقی که به نفع آنان است، باید خط‌مشی اولیه و اصلی باشد (۷). کمیسیون امنیت انسانی اعلام کرده است که سلامت مطلوب هم ضروری و هم ابزاری برای نیل به امنیت انسان است. ایفای نقش متقابلی بین سلامت و امنیت انسان وجود دارد. نابرابری‌های شدید سلامت می‌تواند موجب بروز درگیری شود و به همین نحو، درگیری‌های نظامی و مسلحانه می‌تواند نظام سلامت را به طرق مختلف تهدید کند؛ لذا همکاری دولت‌ها در حل بحران‌های سلامت موجب تأمین امنیت سلامت انسان‌ها می‌شود (۵).

رابطه‌ی امنیت و سلامت امر جدیدی است؛ زیرا آثار

نتیجه‌گیری

و به‌روزرسانی در سند تحول سلامت همسو با سند تحول قضائیه‌ی وظایف مدیران سطوح بالادستی است؛ زیرا شرایطی را فراهم می‌آورد که در صورت بروز تقابل، مؤثر است و صلاح سلامت و امنیت کشور را فراهم می‌کند و به حفظ کرامت بشری منجر می‌شود. البته، این امر زمانی محقق خواهد شد که نظام قضایی کشور از سلامت درون و برون‌سازمانی برخوردار باشد و سلامت آن به تضمین سلامت فردی و جمعی افراد منجر شود. تأمین سلامت سازمانی و سلامت فردی و اجتماعی وظیفه‌ی همه‌ی سازمان‌ها است؛ بنابراین، اتخاذ تصمیمات خرد و کلان به‌منظور حفظ سلامت برخوردار از امنیت و امنیت برخوردار از سلامت وظیفه‌ی همه‌ی مدیران در تمامی سطوح سازمانی است.

همسویی مقوله‌های امنیت، عدالت و سلامت مسئله‌ای انکارناپذیر است. با ایجاد امنیت، عدالت در تمامی سطوح برقرار خواهد شد و با برقراری عدالت، سلامت جامعه تضمین می‌شود. عصر مفاهیم امنیتی در قالب دفاع از کشور در برابر حمله‌ی نظامی گذشته است و امنیت بر پایه‌ی مفاهیم جدید و نوین در حال رشد است. برای برخورداری از جامعه‌ای سالم، نیازمند ایجاد امنیت در تمامی ابعاد آن هستیم. امنیت قضایی نیز از بین انواع امنیت، می‌تواند سلامت جامعه را تضمین کند؛ زیرا سلامت جسمی، روحی‌روانی و عاطفی در بستری از امنیت رخ خواهد داد. ارتباط تنگاتنگ نظام سلامت با نظام‌هایی که برای احیای حقوق جامعه می‌کوشند که مهم‌ترین آن حق برخورداری از سلامت و امنیت است، بر کسی پوشیده نیست. تغییر، تحول، بازبینی، بازنویسی

References

- Hajzadeh H. From judicial security to substantive justice (a second look at the relationship between justice and security in the field of jurisprudence and national security). *Security horizons*. 2016;33(9):63-82.
- Hashemi SM. *Fundamental rights of the Islamic Republic of Iran*. Tehran Judge. second edition. 2011.
- Pourshak. Population and national security. Development and Public Security Conference of the Political and Law Enforcement Deputy of the Ministry of Interior. 1996.
- W A. Discard and Collaboration: Essay on International Politics Baltimore. John Hopkins University Press. 1962:153.
- Falahi F, Tasmire B, Al-Kajbaf H, Heydari, B. Examining the concept of health in the theory of human security. *Biological ethics*. 2015;15(5):127-162.
- Alkire S. A Conceptual Framework for Human Security. 2003.
- Dehghani Firouzabadi SJ. Human security. *Strategic Studies Quarterly*. 1958; 11th year (number Alekajbaf H, Khadimi M, Jalalian A, Arshadi M. Health Security in the Context of Climate Change and Its Impact on Environmental Refugees. *MLJ*. 2020; 13 (51):39-64.
- Safavi Sy, Guya MM. The Role of Health in National Security and Sustainable Development Section 7: Health Security. *journal of Combat Medicine*. 2022; 5(2):225-229.
- Project HSR. *Miniatlas of Human Security*: World Bank. 2008.
- Yazdanfam M. *Fragile States and Human Security*. *Strategic Studies Quarterly*. 2010;12(46):9-36.
- Miščević N. United nations development programme, human development report 2020. The next frontier human development and the anthropocene. *Croatian Journal of Philosophy*. 2021;21(61):231-5.
- Muhaddith, Kosha, Jafar, Milani, Rasakh M. Judicial security in the pre-trial stage in Iran's judicial procedure and criminal law. *Judicial Law Perspectives Quarterly*. 2023;24(87):207-42.
- Biparva A. *Tehran human rights and citizenship media*. 2017.
- Kalntaryian S. The right to a fair trial. *Advocacy magazine*. 2001;(1).
- Lee K, Buse K, Fustukian S. *Health policy in a globalising world*: Cambridge University Press. 2002.
- Ali-Naghi AM. Judicial security. *Strategic Quarterly*. 2001;3(4):50-64.

17. Donnelly J. Universal human rights in theory and practice: Cornell University Press. 2013.
18. J. M. Environment and International Security. Translated by Tayyeb A, Tehran: Ney Publication. 2001;60.
19. Gharayag Zandi D. The perspective of human security in the Middle East in the twenty-first century. Strategic Studies Quarterly. 2008;11(41):573-600.
20. Zamani A, Khorasani Sh. Destruction through violation of human security. Comparative law studies. 2018;9(1):179-201.
21. H AK. The concept of the right to health in international human rights documents. Medical Law Quarterly. 2013;7(24):139-70.
22. Alekajbaf H. The legal status and causes of environmental refugees under international law. Advances in Environmental Biology. 2014;8(21):997-1002.
23. Javed A, Niavarani p. The realm of the right to health in the international human rights system. Public law research.2013;41(15):47-70.
24. Ahmadi K. Foreign policy and international health security.Foreign policy. 2010;92(24):23-58.
25. Talei Hor R, Mobini Z. The effect of American economic sanctions on the health security of the Islamic Republic of Iran in the conditions of Corona. American strategic studies. 2022;2(2):93-120.
26. Kamali A, Zahiri H. Examining the role of Religiosity and Sense of Social Security in Predicting Social justice with an Emphasis on Health. Journal of Quran and Medicine Volume. 2023;8(3).
27. Sam Aram A. Investigating the relationship between social health and social security with an emphasis on the community-oriented police approach. Social Order Quarterly. 2009;1(1)1-29.
28. Saifi Zeinab G.A., Ghamiraghdam R. A comparative study of the role of judicial procedure in the realization of judicial and economic security in Iranian and Egyptian laws. Jurisprudential foundations of Islamic law. 2016;9(1):157-91.
29. Karmi Moghadam R PK. The Importance of Ethics and Security in Securing Citizenship Rights from the Perspective of Judicial Law. Ethics in Science and Technology. 2023;18(1):16-22.
30. Azizi S, Hosseini Mahjoob H. The Concept of National Security in the Jurisprudence of the European Court of Human Rights. Journal of Comparative Law. 2023;7(1):129-49.
31. M.R V. Legal security as a condition for the realization of judicial security. Strategy Quarterly. 2010;20(58):95-130.
32. Morvati E. The Principles of Realizing Judicial Security in Iran's Criminal System. Fares Law Research. 2023;6(16).
33. Fan Tiger Strum b. Human security and international law. Translator: Ardeshir Amir Arjamand, Hamid Ghanbari Majd Publications. 1868.
34. Rabiei A. National security studies: Introduction of national security theories in thitd world. Tehran: Office of Political and International Studies, Printing and Publication Center of the Ministry of Foreign Affairs. 2005.